

СЕКЦІЯ 1
ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.111'373

АНТИТЕРОРИСТИЧНІ МОТИВИ В СУЧАСНОМУ
АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Акішина М.О., к. філол. н., доцент,
доцент кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики
Херсонський державний університет

Стаття присвячена дослідженню антитерористичних мотивів англійськомовного сучасного поетичного дискурсу. Виокремлено основні антитерористичні мотиви поетичного дискурсу через лексико-семантичну інтерпретацію.

Ключові слова: мотив, дискурс, поетичний дискурс.

В статье проанализированы антитеррористические мотивы англоязычного современного поэтического дискурса. Выделены основные антитеррористические мотивы поэтического дискурса с помощью лексико-семантической интерпретации.

Ключевые слова: мотив, дискурс, поэтический дискурс.

Akishyna M.O. ANTI-TERRORIST MOTIFS IN THE MODERN ENGLISH POETIC DISCOURSE

The article focuses on the problem of anti-terrorist motifs in modern poetry. The basic motifs and lexico-semantic mechanisms of their realization in modern poetic texts are revealed.

Key words: motif, discourse, poetic discourse.

Постановка проблеми. Поетичний дискурс слугує універсальним засобом маніпулювання суспільною свідомістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ХХ столітті дослідження образності поетичного дискурсу отримує розвиток у розвідках науковців, які сповідують новий підхід до вивчення цього явища (Л.І. Белехова, О.П. Воробйова, С.О. Жаботинська, В.І. Карасик, О.С. Маріна, Г.М. Передерій, І.А. Редька, О.Г. Скідан, Н.В. Ярова), розглядаючи образність передусім як основний спосіб концептуалізації не лише буденного (G. Radden, Z. Kövecses, G. Lakoff, K. Panther), а й художнього (Н.О. Ілюхіна, R. Gibbs, R. DeMendoza) досвіду людини. У другій половині ХХ століття лінгвістичні студії змінили вектор своїх досліджень і звернулися до проблеми функціонування мовних одиниць у процесі спілкування, поєднання комунікативної діяльності автора та читача.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати мету статті, яка полягає в дослідженні антитерористичних мотивів англійськомовного сучасного поетичного дискурсу з огляду на комунікативно-прагматичний підхід.

Виклад основного матеріалу дослідження. У руслі комунікативно-прагматич-

ного підходу мотиви поетичного дискурсу та їх семантичні ознаки досліджуються з погляду актуального художнього завдання (інтенції) та смислу сюжету загалом.

Обґрунтованість релевантності поняття «мотив» пов'язана з тим, що в поетичному дискурсі в основі кожного мотиву лежать стійкі слова-образи й лейтмотивна лексика. Слідом за Б.М. Гаспаровим ми інтерпретуємо мотив як суміщення двох понять мотиву та лейтмотиву в значенні конкретного образу або окремої деталі, що згадується неодноразово і проходить крізь творчість письменника або окремих його творів [4, с. 31]. Таким чином, лейтмотив варто сприймати як семантичний повтор. Застосовуючи таке положення до матеріалу дослідження, вважаємо за доцільне виділити стрижневі мотиви поетичного дискурсу ХХІ століття, а саме антитерористичні, що виокремлюються завдяки рекурентній реалізації лейтмотивної лексики. У нашому розумінні мотив є багатошаровим утворенням, спроможним розкривати закладені в поетичному тексті приховані смисли.

Антитерористичні мотиви сучасного англійськомовного дискурсу актуалізуються через низку концептів, а саме: ТЕРОРИЗМ, ТЕРОРИСТ, ТЕРАКТ, СМЕРТЬ, ЖЕРТВА.

У руслі дослідження антитерористичний мотив розуміємо як такий, що реалізується за допомогою створення образності, який базується на лінгвокогнітивному й комунікативно-прагматичному підґрунті, сприяє не лише адекватній інтерпретації словесних образів, а й реалізації комунікативно-прагматичних стратегій впливу на аудиторію.

Тероризм як ключовий конструкт антитерористичних мотивів належить до явищ сучасності, тому уявлення про нього посідають важливе місце в системі знань людини про світ. Цілісний образ світу, або картина світу, формується в свідомості людини в результаті сприйняття та осмислення предметів і явищ навколишньої дійсності завдяки процесу концептуалізації, що передбачає виділення мінімальних за змістом одиниць людського досвіду, структур знання, концептів, сукупність яких складається в концептуальну картину світу.

Концепт ТЕРОРИЗМ як провідний серед антитерористичних мотивів містить спеціальні знання про комплексну, багатоаспектну діяльність, що пройшла тривалий шлях розвитку й зараз включає стратегічні дії, направлені на залякування та політичне переконання аудиторії [12, с. 90–102]. Тобто концепт ТЕРОРИЗМ є моделлю репрезентації знань про специфічну діяльність або віддзеркалює «пакет» інформації, знань про цей вид діяльності [12, с. 90–102].

З огляду на мету дослідження, релевантним убачається аналіз особливостей формування та функціонування певних мотивів у текстах сучасного поетичного дискурсу. Відмінність між концептом і мотивом полягає в тому, що корені мотиву сягають у культурний, конкретний або світовий контекст, де телеологія мотиву у функціональному плані є естетичною, натомість концепт є надтекстовою, надмовною сутністю, що не обов'язково фокусується на естетиці [7, с. 60].

Мотив належить до авторового творчого світу, тоді як концепт насамперед є феноменом колективної свідомості й культурної пам'яті, знання. Концепт і мотив володіють певним комунікативним потенціалом. Концептуальна складова тексту зазвичай легко упізнається читачем, оскільки концепти наділені універсальним, національним і культурним значенням. Мотив може бути прихованим, а його ідентифікація уможливується за умови врахування ступеню підготовленості читача та прозорості образності, що реалізується в мотиві.

Мотив страждань актуалізується в описуванні атмосфери подій 11 вересня, які зображуються в рядках вірша Розани Пелікейн (*Rosana Pelikane «If They Could Speak»*). Вірш описує переживання ліричного героя, що загинув унаслідок дій терористів 11 вересня 2001 року: *Please don't be afraid./ Yes, life is different now but remember when it was beautiful? / Well, it will be again, though not the same. / The wounds will heal, your tears will dry and though scars remain,/ I know you are strong enough to live through the pain. / Do not grieve and linger in the shadows of graves. / Go out into the sunshine and tell everyone that I was here./ Let our enemy know that when we were together we lived, and worked and loved. / And though I am gone, you will carry on for me because you must. / Tell my family how much I loved them and still do. / Remember the good we shared, the life we created, and / walk forward with noble dreams. / God can't fill a shattered heart or a clenched fist. / Let fear die and let love flow again like a river./ So as the smoke rises high above the ash, / gather all your strength and rebuild some new, something better. / It's not impossible. / It's essential. / It's what I would do for you. / Just one last thing, surely you must know, / I never wanted to leave you. / I was captured by fate, / escorted by angels. / And though you might feel you are alone, / you are not and neither am I ... / Love always [20].*

Атмосфера цього фрагмента декодується за допомогою асоціацій, що виникають у свідомості читача без уживання певних маркерів (лейтмотивної лексики). Таке розуміння зумовлюється самим текстом як стимулом і комунікативно-прагматичною установкою автора. Рядками *Please don't be afraid. / Yes, life is different now but / remember when it was beautiful? / Well, it will be again, though not the same*, на нашу думку, автор прагне переконати читача, що життя триватиме, але все буде іншим, адже воно вже не буде таким «красивим» (*when it was beautiful*), яким було раніше.

Дискурсивна образність розкривається також у **мотиві життя**: впевненість, що життя триває, але вже по-іншому, адже все одно воно є сповненим любові та єдності. Загалом на тлі антитерористичного мотиву у вірші перетинаються **мотив життя** (*Well, it will be again, though not the same. / The wounds will heal, your tears will dry and though scars remain, / I know you are strong enough to live through the pain*); **мотив єдності народу** (*Let our enemy know that when we were together*

we lived, and worked and loved. / And though I am gone, you will carry on for me because you must). Попри виокремлені мотиви, у цьому тексті також актуалізується обов'язковий за умов будь-якої трагедії **релігійний мотив**, який вербалізується за допомогою конфесійної лексики *God, angels*.

У рядку *So as the smoke rises high above the ash* завдяки «словам-маркерам» (термін Н.С. Болотнової) автор примушує читача відтворити образ зруйнованих башт-близнюків. У цьому випадку лексема *the ash* актуалізує образ будівель, що перетворилися на попіл.

У вірші спостерігаємо конвергенцію мотивів, а саме: **мотив страждань**, що актуалізується через лейтмотивну лексику *wounds, heal, tears, scars, pain, мотив смерті – grieve, shadows of graves, the ash, to leave, fate, angels, мотив життя – to live through, the sunshine, lived, and worked and loved, the life, a clenched fist, flow again like a river; strength, rebuild, мотив неминучості долі – I never wanted to leave you, I was captured by fate, мотив любові – loved, we were together; I loved them and still do, Love always, релігійні мотиви – God, angels*.

Мотив невинності жертв виникає на основі рекурентного характеру властивого лейтмотивній лексиці: *innocent workers, Thousands of innocent people, Millions: the lives of so many lost by a few minutes, / plus more as time went by. / Thousands of innocent people died, / Millions more watched and cried* («Tears of Strength») [16].

У перших рядках фрагменту спостерігаємо протиставлення *the lives of so many – a few minutes*, що викликає відчуття раптовості трагедії, що сприяє емотивному впливу на читача. Оцінка автором масштабів теракту проявляється у використанні номінативних одиниць *so many – plus more – Thousands – Millions more*, масштабність події стає зрозумілою завдяки наростаючому характеру конотативного значення кожної лексичної одиниці. Емотивність підкреслюється дієсловами *watched and cried*. Варто зазначити, що поетичному дискурсу ХХІ століття притаманна лапідарність у використанні тривіальних поетичних засобів експресії на кшталт ступенів порівняння, числівників. Особливе місце серед лейтмотивної лексики антитерористичного мотиву посідає прикметник *innocent*, який є стрижнем антитерористичного мотиву в творчості авторів поетичних текстів ХХІ століття, а в цьому тексті використаний у словосполученні *innocent people*.

У вірші Андреа Йель лексеми *innocent* використано у словосполученнях *innocent workers, innocent helper: Not only did the innocent / workers lose their lives, / But now its the innocent helper who dies. / All around America people are giving their love, / Donating, hoping, and praying for those above* [22].

Лексичні одиниці *workers* і *helper* актуалізують образ людей, що рятували жертв під час катастрофи і стали невинними жертвами також.

Концепт ТЕРОРИЗМ як засадничий конструкт терористичного та антитерористичного мотиву належить до «соціально значущих концептів» [8, с. 38], «слів-ключів» [2, с. 63], що характеризуються соціокультурною маркованістю й домінують у свідомості соціуму в певні періоди часу. Концепт у сучасній науковій парадигмі характеризується когнітивно-комунікативною асиметрією, яка визначається відсутністю жорсткої залежності змісту концепту від типу дискурсу. Отже, «одна й та сама ментальна одиниця <...> може входити до інформативного поля декількох дискурсів» [10, с. 127]. У цьому сенсі концепт ТЕРОРИЗМ належить до полідискурсивних: він актуалізується в цілій низці дискурсів у межах, зокрема, загальнонаціонального дискурсу США. Це дає можливість визначити ТЕРОРИЗМ як метаконцепт, що є ментальним конструктом, або так звану «надбудову», що регулює концепти, які актуалізуються та взаємодіють у кожній ситуації по-різному й мають і вербальну репрезентацію. Кожен із таких концептів структурується у фрейм-сценарій. Так, наприклад, фрейм-сценарій 9/11 (11 ВЕРЕСНЯ) входить до складу метаконцепту ТЕРОРИЗМ, водночас фрейм-сценарій 11 ВЕРЕСНЯ відтворює структуру концепту ТЕРОРИЗМ. На наш погляд, фрейми є найбільш прийнятними структурами репрезентації знань під час дослідження поетичного дискурсу.

Підґрунтям для ідентифікації «11 вересня» або «9/11» як фрейму-сценарію концепту ТЕРОРИЗМ слугує відповідність усім ознакам фрейму-сценарію, адже фрейм-сценарій становить набір об'єднаних часовими й причинними зв'язками понять, що описують упорядковану в часі послідовність стереотипних подій [17, р. 8], організує мовленнєву поведінку та її інтерпретацію [21, р. 119].

Під час аналізу дискурсивної реалізації концепту значущим критерієм вважається те, у які зв'язки він вступає в межах концептосфери, яка, у свою чергу, визначається як

«упорядкована сукупність одиниць мислення народу» [13, с. 65].

У дослідженні фокусуємо увагу на функціонуванні концепту всередині мотиву. Більш того, мотив, на нашу думку, є так званою «площиною» реалізації концептосфери. Концептуальні зв'язки формують нові смисли, «які можливо визначити шляхом установлення відношень між усіма елементами» [14, с. 15].

Існують різні підходи до типології зв'язків між концептами. Найбільш об'єктивними, як нам видається, є думка Г.В. Токарева, який слідом за Ю.М. Карауловим виділяє три основні види зв'язків: привативні опозиції (включення), еквіполентні опозиції (перетинання) та диз'юнктивні опозиції (відсутність загальних елементів) [14, с. 15].

Аналіз вербалізації концепту ТЕРОРИЗМ в англійськомовному поетичному дискурсі дає змогу виділити найбільш релевантні для нього різновиди концептуальних зв'язків. Так, у межах привативних опозицій ТЕРОРИЗМ інтерпретується як «злочин», адже привативна опозиція фіксується при включенні значення одного слова в значення іншого [11, с. 132]. Уважаємо, що злочин і тероризм існують саме у таких відношеннях, адже злочин є складовою тероризму як діяльності.

Вірш «*Terrorists Are Cowards*», автором якого є Абді-нур Мухамед, актуалізує концепт ТЕРОРИСТ, тобто уособлює терористів, що скоюють злочин: *How many children are we losing each day in terrorist acts? / He is a blood-thirsty guy / He opens fire on a crowd/ Aiming to kill everybody Tearing hearts into pieces* [15].

Концепт ТЕРОРИСТ реконструюємо за допомогою маркера, яким слугує номінативна одиниця *a blood-thirsty guy*. Образ самої події базується на асоціаціях, повністю вербалізованих у тексті – *terrorist acts*.

Концепт ЗЛОЧИН як складник концепту ТЕРОРИЗМ реалізується в перших рядках твору, де зображується насилля.

Отже, концептуальні зв'язки наявні між концептами ТЕРОРИЗМ – ЗЛОЧИН – НАСИЛЛЯ у вигляді привативних опозицій (ті, що відображують ієрархічний зв'язок між членами опозиції), оскільки, на нашу думку, насилля є складовою злочину, що, у свою чергу, міститься в понятті *тероризм*.

Серед спектру антитерористичних мотивів англійськомовного поетичного дискурсу виділяємо **релігійні мотиви**, що актуалізуються під час згадування цілей терористичних актів, якими

насамперед керуються терористи. У тексті Кейта Бартона (*Keith Barton «Terrorism»*) цілі тероризму визначаються як релігійні та ідеологічні: *Terrorist threats predicated by ideology / Of a sick mind who worships idolatry / Cowards disguised as martyrs / Who destroy and slaughter / Innocent people / Who worship under steeples / Terrorism is not a war/ It's fear from those we abhor / Religious epithets and ethnic slurs / Produce a monster like swine before pearls / Innocent children/ Hearts not yet hardened / Terrorism will not be defeated / Until nations unite against those conceited / Misguided souls propelled by delusion / That life is but an illusion Governments cannot win this war / But each person must face this chore / Terrorism is part of our history / Since Abraham, it's not a mystery / Inhumanity and humanity co-exist / Between the precipice and the abyss / For we reside between heaven and hell / Where will you be when He rings the bell* [16]?

За допомогою асоціацій визначаємо релігійні мотиви через наявність такої лейтмотивної лексики: *ideology, worships idolatry, martyrs, worship under steeples*, адже наведені лексичні одиниці належать до таких, що об'єктивують концепт ВІРА. Використовуючи лексеми з протилежним оцінним значенням, автор досягає максимальної емотивності. Наприклад, лексема *Cowards* (негативна оцінка) протиставляється лексемі *martyrs* (позитивна оцінка). В антитезі *Who destroy* (негативна оцінка) протиставляється *Who worship* (позитивна оцінка). Уживання дієслова *slaughter* у сполученні з *Innocent people* викликає в читача відчуття безпорадності жертв терористичних актів.

Як основний інструмент маніпулювання як владою, так і суспільною свідомістю терористи використовують страх. **Мотив страху** є одним із ключових для розуміння природи тероризму, механізмів його дії через залякування, навіювання страху з метою примусу до певної поведінки, як це закладено у вірші. Поєднуючи несумісні номінативні одиниці *Religious epithets* (позитивна оцінка) та *ethnic slurs* (негативна оцінка), автор створює образ монстра, що порівнюється з свинею – *a monster like swine*. Уживання поряд лексичних одиниць *pearls, Innocent children* підсилює емотивний ефект створеного образу невинних жертв, адже згадування дітей як жертв терористичних актів саме по собі сприяє відчуттю жалю, а в поєднанні з прикметником *Innocent* образ набуває більшої емоційності. Порівнюючи дітей з перлами,

автор досягає максимального оцінно-емотивного ефекту у свідомості читача.

Мотив контролю суспільної думки є складовою мотивів тероризму, влади та політики, отже, є місцем перетину цих мотивів. Політичний мотив спостерігаємо в рядках *Terrorism will not be defeated / Until nations unite against those conceited*. Реалізації політичного мотиву сприяє прозорість, що досягається вживанням медійної політичної лексики. Надалі політичний мотив об'єктивується в опозиції номінативних одиниць *Governments – each person*, де спостерігаємо мотив протиставлення державної влади особистості. Політичний мотив надалі підтримується за допомогою згадування оніму відомого політичного діяча *Abraham* (Авраам Лінкольн) в іронічному висловленні *Terrorism is part of our history / Since Abraham, it's not a mystery*, яке допомагає читачеві осягнути факт паралельності історії створення США й тероризму загалом. Використання автором конфесійної лексики *heaven / hell / He rings the bell* апелює до глибин душі читача, максимальний емотивний ефект створюється за допомогою питання, що завершує вірш: *Where will you be when He rings the bell?* Задля максимального апелювання до почуттів читача автор використовує протиставлення лексичних одиниць: *Inhumanity – humanity, the precipice? the abyss, heaven – hell*.

У наведеному прикладі мотив контролю суспільної думки реалізується за допомогою номінативних одиниць *nations, each person, this chore*, мотиви влади та політики – *Governments, Abraham*, терористичний мотив – *Terrorism, Misguided souls, Inhumanity*, релігійні мотиви – *between heaven and hell, when He rings the bell*.

Еквіполентні зв'язки є найбільш характерними в межах терористичних мотивів. Еквіполентна опозиція пов'язує слова, які мають як загальні, так і специфічні компоненти значення [11, с. 134]. Ознаки мотиву тероризму перетинаються із змістом мотиву влади та політики.

Еквіполентні відношення пов'язують терористичний мотив з **мотивом впливу на аудиторію**. Терористи прагнуть залякати аудиторію, достатньо ширшу, ніж реальні жертви теракту. Прикладом чого слугує фрагмент вірша Джима Кона «Ghost Dance»: *Over the rubble of the World Trade Center / he grand sad unimaginable confusion of souls / Rose from towers mangled steel-to afterlives all- / All eyes drawn to that vacuum in the sky's next*

move / Where the ghost dance of bodhisattva firemen / & holy martyrs of terror--holy martyrs lost & Missing, a great far reaching cry spreading wild/ Across the planet- the crying unity of undying pain [16].

За допомогою виразу *Across the planet* можливо реконструювати мотив впливу на аудиторію. Завдяки використанню лексичних одиниць з абстрактною семантикою *crying unity of undying pain* автор досягає відчуття безмежності болю і страждань людства. Мотив смерті об'єктивується через номінативні одиниці та метафоричні вирази *confusion of souls, vacuum, the ghost dance of bodhisattva firemen, holy martyrs of terror*.

Загалом антитерористичні мотиви визначаються енциклопедичністю і структурують більшу частину уявлень про тероризм. Лексична об'єктивація мотивів призводить до актуалізації різних їх ознак, таких як політична мотивація, ідеологічне підґрунтя, залякування, насилля, організованість, кримінальний характер.

Дослідження корпусу поетичних текстів, що містять антитерористичні мотиви, доводить, що поетичний дискурс ХХІ століття як цілісний конструкт, що постійно ускладнюється, є універсальним засобом маніпулювання суспільною свідомістю. Так, одним із ключових мотивів поетичного дискурсу є **мотив боротьби з тероризмом**. Саме поняття *тероризм* є явищем сучасності, тому уявлення про нього посідають важливе місце в системі знань людини про світ.

Отже, для розуміння образотворчої сутності дискурсивної образності в поетичному тексті величезну роль відіграють подібність та уява. Нове узгодження, властиве метафоричному вислову, виникає із семантичної близькості, яка несподівано виникла між словами. Отже, дискурсивна образність у досліджуваних текстах відображає індивідуально-авторський погляд на світ, виконує естетичну функцію, має максимальну синтагматичну обумовленість, активізує розумовий процес, відображаючи здатність людини (реципієнта) вловлювати подібність між різними реаліями.

Концептуальний аспект антитерористичних мотивів поетичних текстів репрезентований сукупністю художніх концептів як згустків культури, системна взаємодія яких і формує сам мотив.

Прагматичною ознакою мотивів англійськомовних поетичних текстів ХХІ століття є реалізація авторських інтенцій, оскільки в процесі художньо-мовленнєвої діяльності

під час створення тексту автор діє в рамках певної комунікативно-творчої стратегії, яка з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних факторів та умов процесу комунікації прогнозує структуру тексту та вживання в ньому мовних засобів, які найбільшою мірою впливають на читача. Цілеспрямованість художньо-мовленнєвих дій поета зумовлена його комунікативно-творчою стратегією, спонукає його до створення особливої системи смислових елементів, які він черпає в мові, а також є системою, що входить у текст не як цілісна структура, а фрагментарно, окремими структурними елементами, необхідними поетові для вираження задуманих художніх смислів. Автор прагне реалізації перлокутивного ефекту – викликати відразу до явища тероризму загалом, співчуття до постраждалих і відчуття єдності у війні проти тероризму.

Висновки з проведеного дослідження. Вивчення основних мотивів англійськомовного поетичного дискурсу сучасності з позицій комунікативно-прагматичного підходу уможлиблює виявлення інтенції поета, його мотивів і цілей, аби привернути читача до уявної дійсності. До кола антитерористичних мотивів належать мотив страждань, страху, неминучості долі, любові, невинності жертв, контролю суспільної думки, мотив впливу на аудиторію, боротьби з тероризмом, об'єднання нації та релігійний мотив.

Подальшою перспективою дослідження вважаємо вивчення специфіки реалізації інших актуальних мотивів в англійськомовному поетичному мовленні сучасності.

ЛІТЕРАТУРА:

- Белєхова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... докт. філол. наук: спец. 10.02.04. Київ, 2002. 476 с.
- Будагов Р.А. История слов в истории общества. Москва: Просвещение, 1971. 257 с.
- Воробьёва О.П. Эмотивность художественного текста и читательская рефлексия. Язык и эмоции. Волгоград: Перемена, 1995. С. 240–246.
- Гаспаров Б., Паперно И. К описанию мотивной структуры лирики Пушкина. *Russian Romanticism: Studies in the Poetic Codes*. Stockholm, 1979. С. 9–44.
- Жаботинская С.А. Концептуальный анализ: типы фреймов. *Вісник Черкаського ун-ту. Серія «Філологічні науки»*. Черкаси, 1999. Вип. 11. С. 3–20.
- Карасик В.И., Слышкин Г.Г. Лингвокультурный концепт как единица исследования. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики: сб. науч. трудов*. Воронеж: ВГУ, 2001. С. 75–80.
- Костина-Кассанелли О.С. Концепт и мотив: междисциплинарная соотнесенность понятий. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2013. № 1048. Вип. 67. С. 59–63.
- Кузнецова Л.Ф. Картина мира и ее функции в научном познании. Минск, 1984. 142 с.
- Маріна О.С. Констрастивні тропи і фігури в американській поезії модернізму: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... канд. філ. наук: спец. 10.02.04. Київ, 2004. 202 с.
- Приходько А.М. Концепти і концептосфери в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. *Запоріжжя: Прем'єр*, 2008. 332 с.
- Панфилов В.З. Философские проблемы языкознания. Гносеологические аспекты. Москва, 1977. 288 с.
- Семенчук А.Б. Інноваційні засоби об'єктивації концепту ТЕРОРИЗМ (на матеріалі англійської мови): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Херсон, 2010. 20 с.
- Стернин И.А. О понятии коммуникативного поведения. *Kommunikativ-funktionale Sprachbetrachtung*. Halle, 1989. S. 279–282.
- Топоров В.Н. Пространство и текст. Текст: семантика и структура. Москва: Наука, 1983. С. 227–284.
- Abdi-Noor H.M. Terrorists Are Cowards URL: <http://www.authorsden.com/visit/viewPoetry.asp?id=183449>.
- Anti-terrorist poems URL: <http://poetry.about.com/od/ourpoemcollections/a/poemsafterattac.htm>.
- Fillmore Ch. Frames and the semantics of understanding. *Quaderni di Semantica*. 1985. № 6 (2). P. 222 – 253.
- Kövecses Z. The Scope of Metaphor. *Metaphor and Metonymy at the Crossroads. A Cognitive Perspective*. Berlin; N.Y.: Mouton de Gruyter, 2000. P. 79–93.
- Lakoff G. *Cognitive semantics*. U. Eco, M. Santambrogio, P. Violi (eds.) *Meaning and mental representations*. Bloomington, 1988. P. 119–154.
- Pelikane R. If They Could Speak. URL: http://www.rosannepellicane.net/9_11_Memorial_Poem.html.
- Ungerer F., Schmid H.-J. *An introduction to cognitive linguistics*. Edinburg Gate, Harlow, 1996. 293 p.
- Yehle A. Disaster In America URL: <http://www.butlerwebs.com/art/poems-andrea.htm>.